

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. II. Vtrùm Ens habeat attributa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

nis principium productiuum non potest esse sine actuali productione, ergo id non est de essentia principij productiuum ut sic; in creatis autem quæ est repugnantia, in eo quoddam aliqua causa esset essentialiter operatiua alicuius effectus, ad modum quo in diuinis? Certe illa alligatio essentialis ad effectum non arguit infinitatem, ratione cuius creaturæ repugnare possit; siue ea causa tunc esset prior in quo respectu sui effectus, siue non; vel siue diceretur causa, siue tantum principium productiuum vel operatiuum, de quo iam non sum sollicitus.

Rogabis, quarum rerum possint modi esse operatiui. Respondeo, quod alibi dixi, specierum de seipsis, & forte simul cum potentia cognitionis etiam cognitionum de seipsis. An autem Auctores negant omnes habitus productos ab actibus, & consequenter nihil relinquunt quod ab eis producatur? an, inquam, in hoc non sint sibi consequentes, dixi Disputatione VI. de Anima, numero 33. ubi eos ab hac obiectione liberaui, eod quod expressè concedant saltem species impressas in intellectu productas ab actibus tam intellectus quam voluntatis, ergo iam assignant actiuitatem his actibus vitalibus, ergo ex hoc capite bene dicunt, eos non esse modos, si modus sit qui nihil potest operari; non ergo minus consequenter ad sua principia loquuntur, et si malè tradiderint eam definitionem modi ut sic, prout à me paulò antè ostensum est.

Hic tandem posset inquiri, quæ res sit modus. Sed quæstio hæc est nimis generalis: suis in locis de illis egi; hic solum trado regulas generales ad dignoscendum modum, & eius definitionem essentialem; ad hanc doctrinam postea consequenter in particularibus materiis & discursui, & Deo dante de cetero discuttré. Pro coronide huius Sectionis reiicio hic quosdā qui sine vllō fixo principio circa essentiam modi dicunt, ea esse modos, quæ ad præstandos suos effectus non requirunt aliam distinctionem quam modalem. Hic enim in primis nihil dicunt in re, sed idem per idem explicant, ea scilicet sunt modi quæ non requirunt magis quam esse modi. Secundò, quomodo quæso ostendent hi, gratiam & habitus, & actus omnes tam intellectus quam voluntatis, ut præstent suos effectus, requirere maiorem distinctionem quam modalem? certe etiam si diu laborent, non inuenient rationem vllam unde id vel leuiter suadeatur: reiectā ergo eorum sententiā, standum est nostræ explanationi.

SECTIO II.

Utrum Ens habeat attributa.

16 **A**TRIBVTVM, passio, & proprietates pro eodem vsurpari solent, scilicet pro prædicato aliquo consecuto ad primum rei conceptum, ut v. g. calor est attributum & passio ignis, quia ad essentiam eius consequitur; risibilitas dicitur passio hominis, quia oritur ex primo illius conceptu, scilicet ex animali rationali. Hæc attributa

possunt aliquando esse realiter distincta, ut calor respectu ignis, frigiditas respectu aquæ; aliquando verò solum ratione nostrā, ut risibilitas respectu rationalitatis, & omnipotentia respectu naturæ diuinæ. Hæc communiter dicuntur attributa, illa verò, quæ realiter distinguuntur, passionēs frequentius vocari solent.

Qualibet essentia habet aliquas passionēs aut attributa, quæ demonstrari possunt à priori per ipsam essentiam, & per quas essentia à posteriori demonstratur; neque ad hoc requiritur, ut essentia illa sit specifica: licet enim generica sit, suas habet passionēs, animal v. g. corpus, substantia, passio enim substantiæ est substantia, corporis est impenetrabilitas. Quærimus ergo in præsentia, an ad conceptu primarium entis, scilicet non-repugnantiam ad existendum, passio aliqua aut attributum, sicut reliquas essentias, consequatur.

PRIMA CONCLUSIO. Ens non habet vllas passionēs realiter vel modaliter, aut ex naturā rei distinctas. Hæc est contra Scotum, & alios relictos à P. Suarez hic Disput. 3. Nostra tamen Conclusio est communis, & facile suadet, quia passio entis realiter vel modaliter, aut ex naturā rei distincta, esset verè ens, ergo nō esset passio illius. Probo Antecedens: illi passioni non repugnaret existere, nō secus ac ipsi enti cuius est passio, ergo esset propriissimè ens, ergo non posset esse passio entis. Patet consequentia, quia passio eo modo quo est, non debet esse ipsa essentia, & primarius conceptus illius cuius est passio, sed aliquid consecutum ad illam. Confirmatur: si ens, quatenus ens, habet passionēs à se realiter vel modaliter aut ex naturā rei distinctas, ergo ipsæ passionēs, quæ esse propriè ens ostensum est, debent habere alias passionēs, vel modaliter vel realiter à se distinctas, & de illis redibit idè argumētum vsq; in infinitum; quapropter sistendum erit in aliqua passione, quæ licet sit verum ens, non tamen habeat passionem à se modaliter aut ex naturā rei distinctam: ex quo vltimè inferitur, non esse de ratione entis ut sic, formaliter tales habere passionēs.

SECUNDA CONCLUSIO. Etiam admissis præcisionibus obiectiuis in aliis rebus, adhuc dicendum est, nullas esse passionēs entis absq; obiectiue distinctas. Hæc solet communiter probari à recentioribus, quia illa passio, ut correspondet ex parte obiecti, habet formalissimè non repugnantiam ad existendum, ergo esset ens, ergo non passio entis.

Hoc argumētum non vrget, quia etiam illo probaretur, neque ens posse habere prædicata inferiora & differentialia, quia illa essent formaliter ens, quod tamen falsum est. Sequela verò manifestè suadet, quia sicut attributum debet distinguī à re cuius est, ita ratio inferior debet distinguī à superiori; nihil enim est superius sibi, sicut nec attributum sui. Ergo, sicut non obstat transscendentia entis, dantur in eā sententiæ inferiora, ita non obstat eadem transscendentia in attributis, possent adhuc dari vera illius attributa; nec video, quomodo ob hoc argumētum specialiter negentur attributa, quam inferiora entis. Ideo ei in formā respondendum erit, ens, si semel admittantur præcisiones obiectiue, sicut esset transscendens ad omnes differentias, quia omnibus formaliter quantumcūque obiectiue præcisīs cōuenit non-repugnantia ad existendum.

dum, ita etiam esse transcendens ad suas passionibus; hincque non inferri, carere passionibus; sicut non inferitur, carere differentiis, sed solum in de sequi, passionibus dicere ipsum ens, & aliquid amplius, ut & dicunt differentias, neque ulterius procedi in infinitum, quia ipsas passionibus, quantumvis sint entia, non debent neque obiectivè alia passionibus consequi, quia hæc non subsequuntur nisi ad ens prout obiectivè præcise ab ipsis passionibus, non verò ad illud prout contrahuntur.

20 Replicabis, ex hac solutione præcisè sequi, dari præcisiones formales inter ens & eius attributa, non verò dari obiectivas. Hæc nonnullorum replica non est ad rem, quia hæc iam non disputamus, an dentur tales præcisiones, sed posito quòd dentur, quæmus, an propter transcendentiam specialiter repugnent passionibus extrinsecis (prout ipsi eo argumento conabatur probare) hoc autem à me clare ostensum est non sequi, exemplo differentiarum. Melius Secundo posset replicari, à me supra simili argumento probatum, non posse dari, passionibus realiter vel modaliter ab ente distinctas; hæc autem hoc argumentum retici. Respondeo, notando discriminationem inter ens, solum præcise obiectivè vel modaliter & inter ipsum distinctum realiter vel modaliter: distinctio enim obiectiva non necessario est mutua (ut enim dixi Disputatione xi. Logica à num. 4.) magis assimilatur separationi

21 reali, quàm distinctioni. Vnde, sicut separabilitas non mutua potest esse, ut est de facto inter subiectum & modum (subiectum enim potest esse sine modo, modus autem nequit esse sine subiecto); ita similiter præcisio obiectiva potest esse non mutua, quia potest ens existere in intellectu sine differentia; hæc autem non possunt existere sine ente, at distinctio realis non potest non esse mutua, quia si hoc non est illud à parte rei, neque illud erit hoc. Ex quo discrimine fit, ut licet passionibus entis, aut differentia sint ens obiectivè, quia tamen id habent per novam in eis existentiam illius eiusdem entis, quod præcise fuerat, idè non debent habere alias ultiores differentias aut passionibus, quia ipsum ens iam ibi inclusum habet tales passionibus & differentias, nempe illas easdem in quibus includitur, quo cessat processus in infinitum, & ostenditur argumentum pro secunda

22 Conclusionem nullum esse. At, si passionibus realiter vel modaliter distinguerentur, cum hæc distinctio sit mutua, ut dixi, non possent tales passionibus esse ens idè præcisè, quia includeretur illud ens quod ab ipsis distinguitur, sed quia ipsa, ut adæquatè distincta ab illo asserit ens, & quidem distinctum ab illo priori, & consequenter ratione entis, quod ipsa dicerent, deberent habere alias passionibus vique in infinitum. Ecce argumentum supra positum, licet probet, ens non posse habere passionibus à se realiter modaliterve distinctas, quia abiretur in infinitum, non tamen probat, illas non habere obiectivè distinctas, prout hi Auctores secundi contendebant.

Aliunde ergo melius id potest probari, quia ipsa ratio entis quantumcumque abstracta ab ipsis passionibus, adhuc eas obiectivè includit, ergo nec mutuo nec non mutuo ab illis distinguitur obiectivè, ergo obiectivè non habet passionibus. Pater hæc ultima consequentia, quia pas-

sio eo modo quo est, saltem non mutuo, debet distingui ab essentia. Antecedens autem, scilicet, rationem entis non posse præcise obiectivè ab his passionibus, infra ostendetur, cum de illis in particulari agemus.

23 TERTIA CONCLUSIO. Ens ut sic habet attributa realia, non quidem realiter distincta, hoc enim reiectum est proximè, sed solum eo modo quo in Deo attributa realia conceduntur, v. g. iustitia, misericordia, &c. & in homine risibilitas, &c. hæc enim non dicuntur attributa realia nisi præcisè, quia licet ex parte obiecti sit eadem formalitas cum ipsa essentia, concipitur tamen in ordine ad diversa connotata, conceptu secundario deducto ex primario. Hoc autem modo ens habere attributa realia, quæ erant nostra Conclusio, facile probatur; quia ens primo conceptu concipitur in ordine ad existentiam, quare dixi supra, illius essentiam esse, non repugnare existere; ex hoc autem conceptu sequuntur alij conceptus reales, quibus idem ens in ordine ad alia connotata concipitur, v. g. in ordine ad negationem pluralitatis, falsitatis, &c. iuxta infra dicenda; ergo habet attributa realia, ad modum quo ea habent reliquæ essentia, quæ non distinguuntur à suis attributis.

24 Hac entis attributa quinque solent numerari, res, aliquid, unum, bonum, verum. ceterum illa duo prima non sunt propriè attributa, sed synonyma cum ente, sicut gladius & ensis; res enim & aliquid etiam ex modo concipiendi idem est ac ens, significat enim id quod opponitur nihilo, quod formalitè est ens.

Aduerte, rem in præsentem non usurpari pro re, ut contraponitur modo, quia ut sic non est passio entis, nec enim omnia entia sunt res in hoc sensu; sumitur ergo pro eodem ac aliquid, solum ergo erunt tria entis attributa, unum, bonum, & verum, de quibus singillatim agendum est.

SECTIO III.

De primo attributo, scilicet de Uno: ubi de principio individuationis.

VNITATEM non posse esse passionem realiter, aut ex natura rei ab ente distinctam, ostendi Sectione 2. ratione communi omnibus passionibus entis, ens verò nec obiectivè distingui ab ea passione, dixi me hæc probaturum, pro quo prius explicandum est quid sit esse unum: quæ res ex se ita clara videtur, ut non possit amplius declarari. quis enim est tam stolidus, qui non sciat quid sit esse unum? hoc tamen, quod ex se ita clarum videtur, nimia disputatione obscuratum est, Auctoresque in multis divisi sententias, diversis loquendi modis quæstionem confuderunt, pro quo sit

SUBSECTIO PRIMA.

Quorundam sententia circa definitionem unitatis.

25 OMNES communiter definiunt unum esse id, quod habet carentiam divisionis: sed non omnes eodem modo explicant hanc definitionem. Quidam enim opinantur, illam carentiam,

Z z z

licet